

POSTANOWIENIE

14 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 listopada 2024 r. w Warszawie
zażalenia E. K. i R. K.

na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 4 listopada 2022 r., I ACa 549/22,
w sprawie z powództwa E. K. i R. K.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w G.
o ustalenie ewentualnie zapłatę,

uchyla zaskarżony wyrok.

(a.z.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy z 20 stycznia 2022 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd drugiej instancji uznał, że w okolicznościach sprawy nie było podstaw, aby uwzględnić dochodzone przez powodów E. K. i R. K. żądanie główne obejmujące ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że przedmiotem oceny w postępowaniu apelacyjnym nie mogło być natomiast żądanie zgłoszone przez powodów jako ewentualne, gdyż nie było ono rozpoznane przez Sąd pierwszej instancji. Wobec

powyższego, Sąd drugiej instancji, powołując się na art. 384 § 4 k.p.c., uchylił wyrok Sądu Okręgowego, wskazując na bezzasadność roszczenia głównego i konieczność rozpoznania w ponownym postępowaniu żądania ewentualnego.

Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w całości wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. W zażaleniu zarzucili naruszenie: 1) art. 386 § 4 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie wobec przyjęcia przez Sąd drugiej instancji, że zachodzą przesłanki do uznania, że nie doszło do rozpoznania istoty sprawy, w sytuacji gdy Sąd pierwszej instancji prawidłowo rozpoznał roszczenie główne, co czyni bezzasadnym i bezcelowym rozstrzygnięcie o roszczeniu ewentualnym; 2) art. 385 k.p.c. przez brak jego zastosowania, w sytuacji gdy apelacja zgłoszona przez pozwaną była bezzasadna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji służy przeprowadzeniu kontroli wystąpienia ustawowych przesłanek uprawniających sąd odwoławczy do uchylenia zaskarżonego wyroku zamiast merytorycznego zakończenia sprawy. Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego jest ewentualny błąd sądu drugiej instancji przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej, powołanej przez ten sąd, podstawie orzeczenia kasatoryjnego (zob. np. postanowienia SN: z 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13; z 11 maja 2022 r., III CZ 161/22, i z 16 maja 2023 r., III CZ 124/23).

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Sąd Najwyższy bada tylko, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast reformatoryjnego, i – w zależności od wyniku tej oceny – albo oddala zażalenie, albo uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania (zob. np. postanowienia SN: z 26 września 2014 r., IV CZ 49/14; z 2 października 2014 r., IV CZ 54/14; z 31 stycznia 2018 r., I CZ 8/18, i z 22 października 2020 r., IV CZ 63/20).

Przedmiotem oceny Sądu Najwyższego w takim postępowaniu nie mogą być natomiast inne kwestie, w szczególności dotyczące oceny zasadności roszczenia.

Sąd Najwyższy nie bada stanowiska prawnego sądu odwoławczego, jak również nie kontroluje poprawności zastosowania przepisów procesowych, które nie odnoszą się ściśle do wskazanych przyczyn uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (zob. postanowienie SN z 24 lutego 2022 r., III CZ 52/22).

Powołanie się przez Sąd Apelacyjny na art. 386 § 4 k.p.c. i wydanie wyroku kasatoryjnego z powodu nierozpoznania przez Sąd Okręgowy żądania ewentualnego sugeruje, że Sąd odwoławczy przyjął, że doszło do nierozpoznanie istoty sprawy w postępowaniu w pierwszej instancji, chociaż założenie takie nie zostało *expressis verbis* wyrażone.

W uchwale składu siedmiu sędziów SN z 3 lipca 2024 r., III CZP 61/23, wyrażono stanowisko, że jeżeli sąd drugiej instancji, w wyniku rozpoznania apelacji od wyroku uwzględniającego żądanie główne, uznaje to żądanie za niezasadne, powinien zmienić zaskarżony wyrok, oddalając żądanie główne i oznaczając zmieniony wyrok jako częściowy, oraz uchylić zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach procesu. W takim wypadku sąd drugiej instancji pozostawia rozpoznanie żądania ewentualnego sądowi pierwszej instancji.

Podzielając powyższe stanowisko stwierdzić trzeba, że zaskarżone orzeczenie Sądu odwoławczego nie jest trafne. Przyjęcie w badanej sprawie przez Sąd Apelacyjny, że nie ma podstaw do uwzględnienia żądania głównego powinno bowiem przybrać stosowną formę procesową w sentencji wyroku, a nie jedynie ograniczać się do zaprezentowania takiego stanowiska w uzasadnieniu orzeczenia.

Uznanie przez sąd drugiej instancji, że niezasadne jest żądanie główne pozwu oparte na założeniu nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego, powinno skutkować zmianą wyroku uwzględniającego to żądanie przez jego oddalenie, oznaczeniem zmienionego wyroku jako częściowego, uchyleniem rozstrzygnięcia o kosztach procesu oraz przekazaniem dotychczas nierozpoznawanego żądania ewentualnego, opartego na założeniu abuzywności niektórych postanowień tej umowy nieprowadzącym jednak do nieistnienia stosunku prawnego, do rozpoznania przez sąd pierwszej instancji.

Ubocznie wskazać należy, że w postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy nie bada kwestii zasadności apelacji pozwanego.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok. O kosztach postępowania zażaleniowego nie rozstrzygano, skoro obowiązek rozstrzygania przez sąd właściwy przy ponownym rozpoznaniu sprawy o kosztach postępowania zażaleniowego toczącego się przed Sądem Najwyższym wynika wprost z ustawy (zob. postanowienie SN z 8 listopada 2019 r., V CZ 50/19, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 18).

(a.z.)

r.g.